ספרייה וספרן בספרות מבוגרים ישראלית / יוכבידוב אלה

תקציר:
דיון בנושא שלפנינו – ספרייה וספרן בספרות מבוגרים ישראלית – מניח, כי ישנה זיקה בין הסטריאוטיפים הקיימים בנושא במציאות ובספרות העולמית לבין תיאור הנושא בספרות הישראלית. הנחה יסוד זו תבחן בכשבעים ספרים, אשר נמצא בהם אזכור של ספרייה ו/או ספרן. המחקר שלפנינו עוסק בשאלה זו מהיבטים שונים.
סקירת ספרות – ספר הבסיס למחקר היה ספרן של שתי חוקרות צרפתיות, אן מרי שיינטרו ורנה למאיטר, אשר חקרו את הנושא ויישמו אותו על השפה הצרפתית במקור ובתרגום, וכן בהתייחסות למדיום הקולנועי.
מתודה – מכיוון שאין קורקונדנציה של יצירות עבריות או מאגר מממוחשב של תוכנן, המתודה שננקטה בעבודה זו היא איסוף החומר בדרכים הבאות: זכרון כותבת העבודה וזכרון אנשים שנשאלו, האם זכור להם אזכור של ספרן או ספרייה בספרים שקראו, מפתח נושאים של ספריית "בית אריאלה" ו"נבירה" בספרים. לאחר מציאת הקטעים הרלוונטיים בספרים, החלו להתגבש גם ראשי הפרקים של העבודה.
המבוא לעבודה דן בחוסר התייחסות לנושא עד כה. הספרים, המהווים מוטיב קבוע בספרות העברית הם רק חלק ממכלול הספרייה. לכן, מפתיע שלא נעשה עד כה מחקר הבוחן את התייחסותה של הספרות העברית אל הספרייה והספרן. זהו מחקר ראשוני בתחום, אשר מתפקידו יהיה להביא את המגוון הרחב של התיאורים ולפתוח פתח למחקרים נוספים אשר ישתמשו בחומר הגלם שנאסף כאן.
הפרק הדן בדמות הספרן מביא את תיאורי הספרן לפי א"ב של שם משפחת המחבר. מתוך מבחר של כשלושים ספרים, ניתן היה להתרשם ממגוון התיאורים: תיאור אופי, כגון אדישות והתנשאות, לצד תיאורים חיצוניים. תיאורים חיוביים לצד שליליים. הפרק מתייחס גם ללשונו המיוחדת של הספרן. הבדיקה הראתה, כי קיים הבדל ניכר בדמות הספרן, בדרכי עיצובו וביחס כלפיו אצל סופרים שונים, למרות שכולם שייכים לספרות הישראלית, ורובם אף לאותו עשור. ולמרות ההבדלים הניכרים, עדיין אפשר היה למצוא קווי דמיון משותפים.
לתיאור מבנה הספרייה לא נמצא תיעוד רב בספרות. תיאור כזה ניתן למצוא בספריהם של ראובן קריץ ודוד שחר. לעומת זאת, האווירה השוררת בתוך הספרייה מתוארת רבות ומנקודות ראות של דמויות שונות – דמויות אשר מרגישות נוח וטבעי להימצא בספרייה, כגון סטודנטים ומרצים, לצד דמויות שמרגישות זרות בה.
בבואם של הסופרים הישראלים לתאר ספרייה, הם משתמשים בכל המאפיינים הסטריאוטיפיים הקיימים לגבי ספרייה, הן בספרות והן במציאות: עכברושים ותולעים, אבק וריחות, השקט והסולמות.
צרכני הספרייה, לפי מקורות הספרות העברית החדישה, נוהגים להגיע לספרייה למטרות שונות, כמו במציאות: למטרות קריאה, לימוד וחיפוש חומר לצד בילוי ומציאת חברה, ויש המוצאים בספרייה מקום מקלט.
לנושא הרומנטי מקום חשוב בספרות הישראלית. הספרות מביאה דוגמאות לקשרים ארוכי טווח שנרקמו בספרייה וכן דוגמאות לקשרים פחות רציניים.
מתוצאות המחקר עולה, כי אושרה ואוששה הנחת המחקר בדבר קיום קשר בין התיאור הספרותי לסטריאוטיפים הקיימים במציאות ובספרות העולמית. דרך עיצובו של הספרן אף מחזרת את הסטריאוטיפים והדעות הקדומות ומנציחה אותם.
המחקר הינו מחקר תיאורי ופותח פתח למחקרים נוספים. סיכום העבודה מביא מספר רעיונות והצעות למחקרים עתידיים בנושא וכן רשימת ספרים לפי חלוקה לסוגי ספריות: ספריות לאומיות, ספריות אקדמיות, ספריות ציבוריות, ספריות בתי

ספר, ספריות מיוחדות וגם רשימת ארכיונים, אשר נזכרים בספרים עליהם מבוססת העבודה. בנוסף ישנה חלוקה לספריות בארץ ובחו״ל.

מס׳ מיון בספריה:
C209 יוכ.ספ תשנ״ח

מס׳ מערכת בספריה:
363087